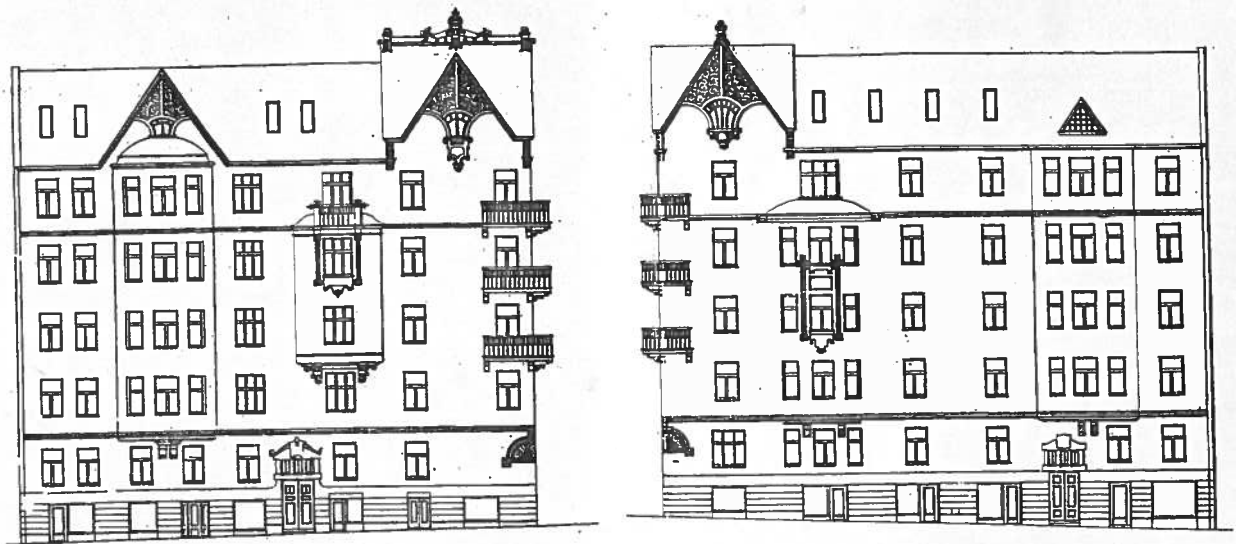

Historien om fastigheten Odin 11

*Hörnet Norrtullsgatan 24 och
Idungatan 12, Vasastan, Stockholm*

*Ett examensarbete av Sofia Gullberg, våren 1990,
Kungsholmen Gymnasium*

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Förord.
2. Norrtullsgatans historia.
3. Odin 11, byggnadsåren.
4. 1906, första året.
5. 1907, butikerna.
6. 1908, Tysta skolan.
7. 1909, August Strindberg.
8. 1914, hyreskostnader.
9. 1920-talet, Vasastaden.
10. Familjen Gullberg flyttar in i huset.
11. Stockholms Matvarufabriks historia.
12. Huset moderniseras.
13. SMF under 1930-talet.
14. Odin 11 1936-1940-1949.
15. SMF under 1950-talet.
16. 1965, Oscar Jarllundskandalen.
17. 1967, spårvagnshistoria.
18. 1968-1974, familjehändelser.
19. SMF 1975 och framåt.
20. 1984, fortsatt renovering.
21. Sammanfattning.
22. Käll & litteraturförteckning.
23. Notförteckning.

FÖRORD

Uppslaget till mitt arbete fick jag när jag hittade en kartong i källaren med gamla papper från min farfars far Sigfrids firma, Stockholms Matvarufabrik. Kartongen innehöll en brokig blandning av handlingar, bokföringspapper, priskuranter, tidningsurklipp, ritningar m.m..

Detta väckte mitt intresse och jag beslöt mig för att göra vidare efterforskningar om firman och huset där den ligger. Vi råkar nämligen bo i detta hus.

En annan anledning till att jag valt att skriva om detta, är att jag tillhör den fjärde generationen i min släkt som bor på Norrtullsgatan 24 i kvarteret Odin 11. Det är flera i familjen som är intresserade av husets historia, vilket sporrade mig ytterligare.

Besök på Stadsarkivet gav mig intressanta upplysningar om mantalsuppgifter, ägareförhållanden m.m.. På Stadsmuséet inhämtades kunskaper om Vasastadens historia. Min far och farfar har varit mig till stor hjälp, och de har berättat barndomsminnen och om familjeföretagets historia. Min största svårighet har varit att begränsa detta rikliga material. Det har faktiskt varit så roligt, att min avsikt är att arbeta vidare med en familjekrönika.

Första avsnittet behandlar Norrtullsgatans historia.

Därefter avhandlas viktigare årtal rörande fastigheten Odin 11 och kvarteren där omkring. Ett annat avsnitt

handlar om min farfars fars familjeföretag, som betytt
mycket för våra familjer. Denna epistel är avsedd att
utgöra en inledning av ovannämnda familjekrönika,

NORRTULLSGATANS HISTORIA.

Under 1600-talets slut anlades Stockholms Norra Tull i Vasastaden, som då var rena landsbygden. Vid tullportarna möttes man av tiggare, som hade drabbats extra svårt av den här tidens missväxt.¹ Nuvarande Norrtullsgatan blev en viktig genomfartsväg till och från Stockholm. Den hade länge endast kallats "Den allmänna landsvägen" men 1677 talade man om den som "Den Stora Gatan, som löper till Upsala" och kallades därför Upsalagatan. Senare blev den också kallad för Norra Tullportsgatan eller endast Tullportsgatan tills den 1719 började kallas Norrtullsgatan.²

Under 1700-talet växte Vasastadens invånartal och den blev mer och mer stadslik. Krogar och värdshus dök upp lite här och var. Det var de här trakterna som Bellman skildrade i sina epistlar och sånger, och två av hans favoritvärdshus "Altona" och "Tre Liljor" låg båda på Norrtullsgatan.³

1800-talet var Norrtullsgatans blomstringstid. Gatans betydelse ökade, vilket man kan avläsa av att vägbanan stensattes, i och med att Norra Begravningsplatsen anlades år 1827 strax utanför Norrtull.

Värdshuset "Tre Liljor" rustades upp när det år 1848 införlivades med Norra Tivolit. Nöjesfältet på Norrtullsgatan hade Köpenhamns Tivoli som förebild och man hade kinesiska tält för dans och orkestrar. Norra Tivolit fick två bra säsonger men sedan blev konkurrensen

från Djurgårdstivolit för stor, och man tvingades lägga ner verksamheten 1856.

År 1866 kom det förslag om gatureglering i Stockholm. Grundtanken var, att man skulle ha breda och trädplanterade gator för att "i städerna införa landsbygdens friskhet och behag" och därigenom skapa drägligare bostads- och levnadsförhållanden. De breda gatorna skulle också möjliggöra bättre kommunikationer, och i någon mån hindra elden att sprida sig från kvarter till kvarter vid stora eldsvådor. Syftet var givetvis också att ge staden en utformning, värdig den storstad som Stockholm höll på att bli. Förebilder hämtades från Paris, Wien och Berlin. Norrtullsgatan var något av ett ideal att eftersträva, eftersom den redan vid 1800-talets första år fick sin nuvarande bredd i samband med att gatan försågs med en almallé, som gav gatan en idyllisk prägel. År 1879 fastställdes planen, som också föreskrev en rutsystem med fyrkantiga kvarter vid framtida bebyggelse.⁴

"Borgerskapets Enkehus" byggdes vid Norrtullsgatan år 1877, på platsen för värdshuset "Tre Liljor". Alltsedan 1700-talets början hade inrättningar av detta slag funnits. De var avsedda att hjälpa änkor av borgarståndet, utan förmåga att försörja sig, med mat och husrum. År 1966 upphörde denna verksamhet, (i motsats till "Gubbhuset" på Söder), och huset disponeras idag av olika föreningar, bland annat Konstnärernas Riksförbund.

År 1885 uppfördes på Norrtullsgatan "Allmänna Barnhuset", för övrigt på platsen för Aug. Strindbergs födelsehem. Senare övergick funktionen till barnsjukhus, "Norrtulls Barnsjukhus", där flera berömda barnläkare verkat. Bland dessa märks Wilhelm Wernstedt och Arvid Wallgren. Båda var kända för sitt sociala engagemang. Wallgren var dessutom pionjären för BCG-vaccinationen mot tuberkulos. Den gamla vackra tegelbyggnaden hyser idag åldrings- och mentalvård. Byggnaden omges fortfarande av den lummiga trädgården som gjorde att sjukhuset vid 1800-talets slut ansågs vara det ur hälsosynpunkt mest välplacerade. Man kan dock undra om det alltid var så idylliskt om man får tro vad Vera von Kraemer skrev vid sekelskiftet. Hon var uppvuxen på Norrtullsgatan och styvdotter till Hjalmar Branting. Hon skildrar i sin bok, "Brantings på Norrtullsgatan", sin barndomsmiljö vid 1800-talets slut som socialt nedgången. Fula och fulla gubbar, tokiga gummor, kor och råttor tycktes ha "befolkat" den.

ODIN 11

I början av 1900-talet byggdes det mycket i Vasastaden kring Norrtull på grund av den starka befolkningsökningen i denna region. Den tillhörde då Adolf Fredriks församling som var den snabbast växande församlingen i Stockholm.⁵

Mellan åren 1903 och 1909 bebyggdes kvarteret Odin. Fastigheten Odin 11 i hörnet Idungatan-Norrtullsgatan uppfördes åren 1904-1905. Den ritades liksom de flesta husen i kvarteret och dess omgivningar av arkitekterna Dorph & Höög. De byggdes alla i den för tiden karakteristiska jugendstilen, vilket gör att de bildar väl sammanhållna kvartersfasader av positiv betydelse för miljön.⁶ År 1904 höggs den vackra almallén ned, något som uppväckte en folkstorm, jämförbar med vår tids almaffär i Kungsträdgården. Anledningen till denna vandalisering var, att elektrifieringen av spårvagnsnätet krävde mer svängrum på gatan.

År 1905 beslutades i kyrkostämman om en tredelning av Adolf Fredriks församling. De nya församlingarna fick namnen Gustav Vasa och Matteus.

1906

När huset stod färdigt år 1906, flyttade hyresgästerna in. Husets förste ägare, var Gustav Larsson, som även var husets byggmästare. Han har troligen tjänat ihop mycket pengar på att förse så gott som alla husen i kvarteret Odin med vackra stensocklar, som på en del fastigheter sträcker sig ända upp till våningen en trappa upp. Han bodde själv i huset med sin familj under de år han ägde det.

Fastigheten, som ligger i hörnan Norrtullsgatan-Idungatan, inrymde redan från början åtskilliga butikslokaler. I en av dem drev Rakel Larsson, fastighetsägarens dotter, från och med år 1906, och drygt trettio år framöver, en sybehörsaffär. Min farfar, som under sina barndomsår bodde i huset, minns henne mycket väl, en smal gråhårig dam, som alltid satt och broderade på någon duk, när man kom in för att handla. De andra verksamheterna som startade detta år var Carolina Widlunds Nykterhetscafé, Wilhelmina Johansons Cigarrbutik, Sten Grönvalls Trädgårdsredskapshandel samt Svärd & Johansons Charkuterifabrik på Idungatan. I dessa trakter fanns en ovanlig ansamling "slakteriaffärer", enbart i kvarteret Odin fann man fyra sådana firmor. Av dessa utnyttjades Svärd & Johanssons lokaler längst för sitt ändamål, nämligen under 80-år.⁷

Samma år var det den 10 juni en stor folkfest, då Gustav Vasa Kyrka vid Odenplan invigdes.

Här följer en förteckning över hyresgästerna 1906:

G.Larsson, stensättare, (byggherren)

J.L Carlsson, bokförare

J.A Engzell, fläskvaruhandlare

G.Fleetwood, friherrinna

I Leufstedt, ombud

L. Karlén, handlare

F.A.Wahlberg, bankir

A. Wollter, lärarinna

M.E. Sjögren, kontorist

P.T. Sundberg, ingenjör

P.O. Svensk, godsägare, brukspatron

A.G. Larsson, stenhuggare

C.Westerman, kapten

E.A.H. Hansson, statsförest.

Samtliga lägenheter var enligt nuvarande begrepp stora, fyra till sex rum. En liten lägenhet på bottenvåningen mot Idungatan, avsedd för portvakten, som hette Maria Fredrika Sparf fanns emellertid.

1907

Huset övergick redan 1907 till en ny ägare, L.Karlén, som bott där sedan det byggdes.

Annars kan man notera en ganska stor omsättning bland hyresgästerna. Familjen Albert Wedin, grufägare, flyttade in i en fyra-rumslägenhet med kök men utan badrum.

Lägenheten beboddes av herr och fru Wedin, deras sex barn, tjänsteflickan Josefina Lundgren samt tvenne inneboende, enkefru Maria Guelich med dottern Elsa.⁸

Nu fick fastighetsägaren alla butiker uthyrda.

På Norrtullsgatan fanns nu:

Rakel Larssons Sybehörsaffär

Wilhelmina Johansons Cigarrbutik

Alma Sandbergs Frukthandel

Carolina Widlunds Nykterhetscafé

På Idungatan:

Anders Wallmans Konditori

Johan F.Carlssons Raksalong

Svärd & Johanssons Charkuterifabrik.

1908

Ännu en ny ägare kom in i bilden redan år 1908, nämligen Möbelhandlaren C.J. Johansson. Nästan samtliga hyresgäster bodde kvar i huset och affärsinnehavarna var oförändrade.⁹

I kvarteret Hugin, mitt emot Odin, där det av Bellman omsjungna världuset "Altona" tidigare varit beläget fanns under många år "Tysta Skolan", som var en anstalt för

dövstumma barn. År 1908 hyrde denna skola nio rum för bostäder och undervisning i Odin 11.¹⁰

Detta år skrev Elin Wägner sin kända roman "Norrtullsligan", där hon skildrar farorna i denna stadsdel. Hon ansåg att det var farligt för en ung kvinna att vandra ensam där om kvällarna. Hon hade alltså samma uppfattning som Vera von Kraemer.

1909

Året, då August Strindberg skrev sitt sista stora verk, det symboliska dramat "Stora Landsvägen", var 1909.

Titeln hänsyftar på Norrtullsgatans gamla namn, "Den allmänna landsvägen". Det är ett vandringsdrama med sju stationer i Strindbergs liv. August flyttade med sina föräldrar från Malmgården Loviseberg vid Sabbatsberg till huset nr 12 och senare till nr 14 på Norrtullsgatan under 1860-talet Dessa utgör två av stationerna i verket.

Det är Norrtullsgatan 12 Strindberg syftar på när han skrev "Brända tomten".

Ett litet citat ur detta epos:

"Det är något särskilt med den här gatan. De som kommit dit en gång kommer aldrig därifrån, det vill säga att de som flytta, kommer alltid tillbaka ändå, förr eller senare, tills de förs ut till körngårn som ligger längst ut i ändan av gatan...."

Strindbergs begravning 1912, skedde enligt hans önskan i tysthet, en tidig morgon 1912. Likväl hade stora skaror samlats på Norrtullsgatans trottoarer för att beskåda

begravningståget under dess färd mot Nya Kyrkogården,
eller som den heter officiellt, Norra Begravningsplatsen.

Huset ODIN 11 har sett många begravningståg under årens
lopp. Av berömdheter som företagit den sista resan förbi
kan nämnas Hjalmar Branting år 1925 och Drottning
Viktoria av Sverige samt Samuel August Andrée, vår
ballongfarare, som återfanns efter 33 år på Vitön. Båda
begravdes år 1930.¹¹

1914

Nästa ägare blev Fröken Hilda Kumlien.

Nya intressanta människor och annat fint folk hade nu flyttat in, bl.a.:¹²

C.G. Barthelson, Häradshövding och Stadsfullmäktig-sekreterare

K. Nauclér, Rådman

E. Gyllenstierna, amanuens

B. af Klintberg, auditör

E.L Halldin, skomakare

Några butikslokaler har bytt ägare. Här ses några namn och deras årshyra:

Systrarna Siri och Elin Anderssons Hembageri, Kr 750:-

Skomakare Halldin, kr 400:-

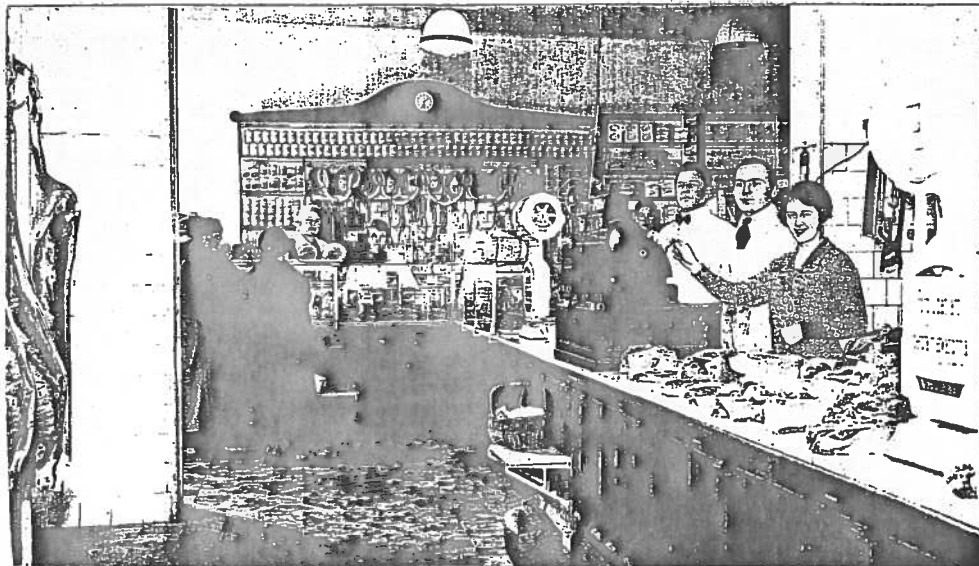
Specerihandlare Gustaf Adolf Eriksson, Kr 600:-

Caféidkerskan fröken Tekla Dahlin, Kr 800:-

1920-talet

Vi kommer nu fram till 1920-talet och kan då nämna att Albert Engström bodde i kvarteret Odin på Ynglingagatan samt att charkuterifabriken fick ny ägare, nämligen Gunnar S. Johansson.

År 1926 fastställdes officiellt namnet Vasastaden och samma år grundades charkuterifirman Stockholms Matvarufabrik, "SMF", av min farfars far.

Familjen Gullberg flyttar in i huset 13

Min farfar Sten, kom till Stockholm 1926 på våren med sin pappa Sigge och mamma Dorothea och bodde först på Rörstrandsgatan.

Vid den tiden var hyresmarknaden i Stockholm helt annorlunda jämförd med dagens. I var och vartannan port hängde anslag med texten: "ATT HYRA". Det var då bara att välja och vraka bland lediga lägenheter!

Efter omkring två år på Rörstrandsgatan blev en hörnvåning 3 tr upp på Norrtullsgatan 24 ledig och med hjälp av Åhs Express, Idungatan 9, klarades flytten av. På andra våningen i huset bodde en familj, Gunnar och Elsa Westholm med barnen Curt, "Bittan" och "Bojen". Farfar fick barnen Westholm till lekkamrater och detta blev inledningen till en livslång vänskap mellan familjerna.

I kvarteret Odin fanns en rad trevliga affärer bland annat K.A.Anderssons Karamellfabrik som var flitigt besökt av min farfar och hans skolkkamrater i Matteus Folkskola. På Idungatan nr 4 låg "Idunbazaren", där man kunde inköpa allt från knallpulver till ollonpistoler och damunderkläder.

Farfars far, Sigfrid Gullberg, hade haft en charkuterifabrik i Göteborg 1921. År 1926 beslöt han sig för att flytta till Stockholm.

Han sökte efter lämpliga lokaler för att starta en ny fabrik, men hade svårt att finna något passande, som tillfredsställde hans önskemål. Bland andra hade han sett en mindre lokal på Idungatan 12, som tillhörde slaktaren Gunnar S. Johansson.

Denne hade fabrikslokaler på Idungatan 12 i Kv. Odin 11 och butik tvärsöver gatan, på Norrtullsgatan 55. Han överlät fabrikslokalerna till farfars far, som emellertid betraktade dessa som ett provisorium medan han letade efter sin "drömfabrik". Gunnar S. behöll sina lokaler mitt emot, på Norrtullsgatan.

Sigfrids rörelse inriktade sig huvudsakligen på partiförsäljning av varor, som tillverkades i den lilla fabriken, som nu hade rustats upp till god standard för den tiden. De viktigaste produkterna var medwurst, falu-, fläsk- och västgötakorv (Sigge var västgöte), m.m..

Kundkretsen var lanthandlare, huvudsakligen norr om Stockholm och varornas sändes med tåg från Norra Station. Personalen bestod av verkmästare David Andersson och kok & rökmästare David Vallén, som båda var uppflyttade från firman i Göteborg. Kokrumsbiträdet Erik Åkerblad från Lidingö var pingstvän och talade i tungor för att driva ut onda andar, innan han gick in i lokalen för att arbeta! Dessutom fanns det en springpojke, som hette Uno.

Sigfrid själv skötte varuinköp, kundkontakter och personalvård samt packade varor. Hans hustru Dorothea utspisade personalen i våningen tre trappor upp. På Odentryckeriet som låg vid Odenplan trycktes "priskuranter", som skickades ut till alla handlare från norra Uppland, Norrtälje, Öarna i Stockholms skärgård och Mälareöarna, även Mariefred.

Varorna packades i begagnade sockerlådor och i fem- och tio-kilos plåtburkar, tillverkade av plåtslagare Norin & Hedlund i nr 6 Idungatan.

I varje försändelse lades ned en ny beställningssedel som var frankerad för att underlätta ny varubeställning.

Först kördes varorna ned till Norra Stationen av två man på en jättestor dragkärra, som skramlande skumpade nedför backen mot Norra Stationsgatan. Snart insåg Sigge att det behövdes en bil och den första bilen, en Ford av modell T, inköptes. Nu kunde man lätt leverera varor till båtarna vid Riddarholmen, Tegelbacken och Nybroviken samt till Östra Station. Det anställdes styckmästare, expeditiönsföreståndare, kontorist (Linnéa Almen) och kokerska (Emma Ekdahl).

Husmödrarna, som bodde runtomkring på Idungatan och Norrtullsgatan, frågade om de fick handla, och det fick de. Villkoret var dock att de fick köpa "i bit", men till betydligt lägre pris. Eftersom expeditiönslokalen var ganska liten, blev det på fredagar och lördagar kö ända runt hörnet, så att folk hade svårt att komma in till tobaksaffären, Anderssons bageri och till specerihandlare David Karlsson på Norrtullsgatan.

Detta vållade också bekymmer för Gunnar S. Johansson, som "öppnade krig" med Sigge. Denne svarade då med annonser i tidningarna, vilket medförde att det blev rusning av kunder från hela Stockholm.

Tobakshandlerskan som var gammal, sålde 1929 sin lokal till SMF. Kylrum byggdes där, och butiksföreståndare Svensson från Blekinge anställdes. När denne för första gången kom in i den fullpackade butiken på morgonen utbrast han på sitt blekingemål högt och ljudligt: "Det var faen va KÄRRRINGAR!"

SMF hade ett par filialer på stan, vilket medförde en del problem. Stöldar förekom. En föreståndare, Andersson, i firmans butik på Kocksgatan hade öppnat egen butik 200 meter därifrån på Östgötagatan, och där hade han placerat sin hustru. Om en kund frågade honom efter exempelvis oxfilét, julskinka eller kalvlever, så svarade han att "det är slutsålt här, men försök på Östgötagatan". Givetvis hade han sett till att dessa godbitar hade "flyttats över" till hans butik.

Stölderna avslöjades emellertid och Andersson skrev på en bekännelse. Han skötte återbetalningen av den summa han medgivit och Sigge i sin tur lovade att inte göra någon polisanmälan.

HUSET MODERNISERAS.

År 1931 fick huset sin femte ägare, nämligen grosshandlare C.G. Carlsson. Denne inledde en omfattande modernisering. Nu fick fastigheten koleldad centralvärme. De gamla badrummen med gaseldad varmvattenberedare moderniserades och nya gasspisar sattes in i köken.¹⁵

SMF under 1930-talet.¹⁶

SMF hade nu under ett antal år haft en ganska omfattande detaljhandelsförsäljning i sina butiker. När Åhlén & Holm öppnade sin första Tempoaffär år 1932 utsågs SMF till huvudleverantör av charkuterivaror.

I mitten av 30-talet hade utbyggnaden av Tempokedjan gjort att SMF:s partiförsäljningen åter dominerade. Samtidigt hade lönsamheten av försäljningen i de egna butikerna minskat, just på grund av de uppväxande snabbköpen. Därför såldes butikerna på Kocksgatan och i Hötorgshallen.

Fastigheten 1936 - 1940 - 1949

Under åren 1936-1949 var det nya ägarbyten, i ordning fil.dr. C Philipson, fröken Hilma Bundsen och postmästare Elis Wigert.

Flera butiksägarbyten inträffande under perioden. Rakel Johansson avled nämligen och affären övertogs av Karin Lindgren. Cigarraffären övertogs av G.Persson.¹⁷

SMF under 1950-talet¹⁸

Nu övertog SMF övriga bagerilokaler och hade planer på att även köpa Specerihandlare Karlssons butik på hörnet. Det visade sig emellertid att det var svårt att

åstadkomma en bra förbindelse mellan lokalerna, varför man avstod från detta.

Under jullovet 1959 arbetade min pappa, Anders, som 13-åring för första gången i firman. Arbetsuppgiften bestod i att skala gul lök till all julkorv som skulle tillverkas

1965

Å 1965 borde omges med en tjock svart ram.

Då övertogs fastigheten av civ.ing. Oscar Jarllund, en ökad fastighetsvärd i Stockholm. Denne ägde ett antal fastigheter i staden och alla kännetecknades av förfall.

Tidningarna var fulla av rubriker och artiklar som

beskrev hur förtvivlade hyresgäster försökte få värmesystem, vattenledningar och hissar reparerade.

Oscar Jarllund bedrev också hotell & pensionatrörelse, båda av lite tvivelaktig natur. På Grev Magnigatan låg "Hotell Jarlos" som skyltade på kvällstidningarnas förstasidor samt "Pensionat Jarlos", Norrtullsgatan 24.

Det sistnämnda förde dock en mer stillsam tillvaro.

Gästerna där var huvudsakligen sjuksköterskor och elever från det närbelägna Norrtulls Sjukhus.

Under en treårsperiod förföll vårt kära ODIN 11. Till slut började putsen på fasaderna och lösa takplåtar ramla ner, så att polisen satte upp avspärrningar på gatan för att förhindra att folk skulle få tegelstenar och murbruk "i skallen". Jarllund slingrade sig hela tiden och skyllde på att "huset skall snart rivas ändå".

Hyresgästerna hade täta möten varvid det diskuterades olika lösningar. Man ville överta huset men kunde inte

komma överens hur man skulle betala. Sigge hade givetvis ett stort intresse av att "säkra" lokalerna för SMF, och därför blev det han som 1968 lyckades komma till en överenskommelse med Jarllund och huset övergick i familjen Gullbergs ägo.¹⁹

1967

Den andra september 1967 nedlades spårvagnstrafiken på Norrtullsgatan, nämligen linje sju mellan Djurgården och Vanadisplan samt linje tre, som trafikerade sträckan Heleneborgsgatan - Haga Södra Grindar. Anledningen till denna nedläggning var, att Sverige gick över till högertrafik den 9 september detta år.²⁰ Denna del av Vasastaden är nu präglad av yppig grönska, trädallén kantar åter "Stora Landsvägen", Tre Liljor är en liten oas med stora almar och kring "Enkehuset" och Norrtulls Sjukhus härskar en rik grönska.

1968-1974²¹

År 1968 hade min pappa Anders hunnit ta studenten, läsa ekonomi, gifta sig med min mamma Lena, fått min syster Anna, samt börjat i firman som charkuterist för att lära branschen från grunden.

År 1970 flyttade mina föräldrar och min syster in den lägenhet som bebotts av bageriidkerskan Andersson. Hon hade bott där under närmare femtio år och våningen var i starkt behov av renovering. Det blev emellertid en ganska dyr renovering, men å andra sidan fanns fina kakelugnar och de vackra panelerna på väggarna kvar. Mycket av detta var borttaget i andra lägenheter.

År 1971 var ett mycket anmärkningsvärt år i husets historia. Då gjorde jag min entré där!

År 1973 och 1974 var åter sorgen dominerande, ty då dog både Anders farbror Sven och SMF:s grundare Sigge.

Farfars far blev 84 år gammal.

Detta innebar att Anders fick hela ansvaret för familjeföretaget. Det var ingen lätt uppgift. Verkmästare Johansson från Åseda i Småland hade arbetat i firman sedan 1936 och förmannen på expeditionen, Gunnar Nyman från Bjursås i Dalarna sedan 1948. Trots motstånd från dessa ganska konservativa men mycket skickliga medarbetare lyckades Anders effektivisera tillverkningen genom inköp av moderna maskiner.

År 1975 flyttade vår familj in i grannlägenheten (f.d. "Pensionat Jarlos"), som blivit ledig och vi fick på så sätt en härligt rymlig bostad.

Mitt gamla rum införlivades i den nya lägenheten och därför kan jag skryta med att ha bott i samma rum hela mitt liv, trots att vi har flyttat.

SMF 1975 och framåt...²²

Under slutet av 70-talet inträffade en förvandling av livsmedelskonsumtionen i landet. Fler och fler kvinnor kom ut i arbetslivet. Införandet av rikskuponger förändrade hela konsumtionsmönstret. Lunchen blev alltmer dagens huvudmål. De tidigare hemmafruarna som haft tid att laga ordentlig middagsmat och göra iordning matlåda till sina män började efterfråga mat som var lätt och enkelt att tillaga. Samtidigt utvecklades storhushållen, d.v.s. lunchserveringar i anslutning till

arbetsplatserna. Resultatet av denna utveckling blev, att det traditionella charkuterisortimentet förlorade marknad och färdiglagad mat blev mer aktuell.

I början av 80-talet hade lokalerna på Idungatan blivit för små och otidsenliga. Anders sökte och fann ett företag i Sollentuna, FOOD TIME, som dels hade bra lokaler och dels producerade både chark och färdiglagad mat.

1983 köpte Anders detta företag och flyttade successivt ut all produktion till Sollentuna.

Under ett par år på 1980-talet prövades idén med detaljförsäljning av pighamgris och andra högkvalitativa varor på Idungatan. Namnet på butiken var "Fabriksboden" och det föll sig naturligt, att inredningen skulle vara rustikt fabriksliknande. Det var en klar framgång och både mamma Lena och pappa Anders höll igång verksamheten ett par dagar i veckan. Andra planer välvdes dock av Anders och i år öppnas, i de f.d. fabrikslokalerna i Idungatan 12, en restaurang med namnet "La Charcuterie". En vinkällare med skänkrum och bastu samt festvåning inryms dessutom i källarlokalerna.

I denna festvåning hoppas jag kunna fira min

Studentexamen!

KÄLLOR och LITTERATUR

Otryckta källor:

Mantalsuppgifter från
Stadsarkivet.

Intervjuer:

Stockholms Spårvägmuseum
Sten Gullberg
Anders Gullberg

Litteratur:

Nordvästra Vasastaden Byggnadsinventering 1976, SSM

Nordvästra Vasastaden Byggnadsinventering 1989, SSM

Nordöstra Vasastaden Byggnadsinventering 1988, SSM

Stockholms Gatunamn, Innerstaden, N.G. Stahre

P.A. Fogelström

J. Ferenius

G. Lundqvist

Stockholmsgator, B. Hasselblad

Stockholmsliv, S. Tjerneld

En duva i Stockholm, O. Svedelid

- ¹En duva i Stockholm, O. Svedelid
- ²Stockholms Gatunamn, Innerstaden, sid.253,
P.A. Fogelström m.fl.
- ³Byggnadsinventering, 1989, Nordvästra Vasastaden (NVV)
s.11, SSM
- ⁴Byggnadsinventering 1988, NÖV. sid 14 & 15, SSM
- ⁵Byggnadsinventering 1989, NVV, sid.21 SSM
- ⁶"Husen på Malmarna" Inv.1976, SSM
- ⁷Mantalsuppgifter (MU) 1906, SSA
- ⁸MU, 1907, SSA
- ⁹MU, 1908, SSA
- ¹⁰Byggnadsinventering 1989, NVV, sid 11, SSM
- ¹¹Intervju, Sten Gullberg
- ¹²MU, 1914, SSA
- ¹³Intervju, Sten Gullberg
- ¹⁴Intervju, Sten och Anders Gullberg
- ¹⁵"Husen på Malmarna" Inv. 1976, SSM samt MU, 1931 SSA
- ¹⁶Intervju, Sten Gullberg
- ¹⁷MU, 1936, 1940, 1949, SSA
- ¹⁸Intervju, Sten och Anders Gullberg
- ¹⁹Intervju, Sten och Anders Gullberg , MU 1975, SSA
- ²⁰Intervju, Stockholms Spårvägmuseum
- ²¹Egna minnen samt muntlig information
- ²²Intervju, Anders Gullberg

Epilog

Om några veckor är det år 2004, vilket innebär att det är exakt hundra år sedan huset började byggas. Med anledning av det tog jag fram mitt arbete om husets för att delge alla nuvarande bostadsrättsinnehavare om husets och dess omgivningars spännande historia.

Sedan jag gjorde detta arbete har flera stora och positiva förändringar skett i huset och i kvarteren runt omkring. Min farfars far Sigge skulle t.ex. inte tro sina ögon om han hade fått se Stockholms Matvarufabrik i sin nuvarande skepnad, eller att hans kontor i hörnrummet på vinden nu inrymmer en modern vindsvåning.

Det är med vemod som jag minns hur mitt arbete blev nedtecknat. Jag kunde vid denna tid inte hantera datorer, så min entusiastiske och moderna farfar Sten blev min sekreterare. Den 11 november i år lämnade han oss hastigt i stor saknad. Våren 1990 satt han och jag tillsammans i många trevliga timmar för att få ihop mitt arbete. På flera ställen i texten märker jag hur han använt sitt sätt att uttrycka sig snarare än mitt, trots att jag dikterade för honom. Han hade en stark personlighet.

Sedan 1991 bor jag på bottenvåningen på Idungatan, i den lägenhet som varit bebodd avsedd för portvakter, varav Maria Fredrika Sparf var den första. När jag var liten var portvakten tant Bodén. Jag och min syster Anna och mina kusiner Katarina och Helena Nimmervoll (Idungatan 2tr) gick varje år till snälla tant Bodén för att sjunga på Lucia. Jag minns precis hur lägenheten såg ut. Det var då en trea med vardagsrum och salong åt gatan och jungfrukammare och kök mot gården. Nu är väggen mellan jungfrukammaren och köket borta för att göra köket rymligt.

Än så länge har jag och min sambo Adrian inga planer på att flytta, vi trivs mycket bra, och vem vet, kanske kommer även en femte generation i min familj att bo i detta hus i framtiden.